

**Татарстан Республикасы
Нурлат муниципаль районы
Фома авыл җирлеге Советы**

КАРАР

22 апрель 2022 ел

№ 41

**Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районының
"Фома авыл җирлеге" муниципаль берәмлегендә җирләү эшен
оештыру турындағы нигезләмәне раслау хакында**

Россия Федерациясе Президентының «Вафат булган кешеләрне җирләү буенча хезмәт күрсәтүгә гражданнарның хокук гарантияләре турында» 1996 елның 29 июнендәге 1001 номерлы Указы, «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы, «Күмү һәм җирләү эше турында» 1996 елның 12 гыйнварындағы 8-ФЗ номерлы федераль законнар, Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы "Фома авыл җирлеге" муниципаль берәмлеге Уставы нигезендә, Фома авыл җирлеге Советы КАРАР ИТТЕ:

1. Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районының "Фома авыл җирлеге" муниципаль берәмлегендә җирләү эшен оештыру турында күшымтада бирелгән Нигезләмәне расларга.
2. Әлеге каарарны Нурлат муниципаль районының рәсми сайтында халыкка житкерергә.
3. Әлеге каарарның үтәлешен тикшереп торуны үз жаваплылығымда калдырам.

Татарстан Республикасы
Нурлат муниципаль районы
Фома авыл җирлеге
Советы рәисе

Р.Х. Абдрахманов

Татарстан Республикасы Нурлат
муниципаль районы Фома авыл
жирлеге Советының 2022 елның
21 апрелендәге 40 номерлы
каарына күшымта

**Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районының
"Фома авыл жирлеге" муниципаль берәмлекендә жирләү эшен оештыру
турында нигезләмә**

"Фома авыл жирлеге" (алга таба - Нигезләмә) муниципаль берәмлекендә жирләү эшен оештыру турында әлеге нигезләмә Россия Федерациясе Президентының 1996 елның 29 июнендәге № 1001 номерлы "Улгәннәрне күмү буенча хезмәт күрсәтүләр гарантияләре турында" гы Указы, "Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында" 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы, "Күмү һәм жирләү эше турында" гы 1996 елның 12 гыйнварындагы 8-ФЗ номерлы федераль законнар, жирләү һәм күмү өлкәсендә башка норматив хокукий актлар, РФ Баш дәүләт санитария табибының 28.01.2021 N 3 каары белән расланган СоН ПиН 2.1.3684-21 нигезендә эшләнгән.

1нче бүлек. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

**Статья 1. Әлеге Нигезләмәдә кулланыла торган төп тәшенчәләр һәм
билгеләмәләр**

Әлеге Нигезләмәдә түбәндәгә тәшенчәләр кулланыла:

-жирләү һәм жирләү эше өлкәсендә жирле үзидарә органы-жирле үзидарәнең вәкаләтле органы яисә жирләү һәм жирләү эше өлкәсендә вәкаләтләр бирелгән жирле үзидарә органының вәкаләтле вазыйфаи заты;

- жирләү эше мәсьәләләре буенча махсус хезмәт - жирләү буенча хезмәтләрнең гарантияләнгән исемлеген күрсәту максатларында муниципаль берәмлекләрнең жирле үзидарә органнары тарафыннан төzelә торган оешма;

- жирләү буенча хезмәтләрнең гарантияләнгән исемлеге - жирләгендә дәүләт гарантияләрен тәэммин итү максатларында жирләү эше мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган хезмәт күрсәтә торган хезмәтләрнең минималь исемлеге;

- жирләү зонасы - зират территориясенең төп функциональ жирләү өлеше, шул исәптән мәетнең яндырган көле салынган савытны күмү зонасы.

- жирләү урыннары - жирләү өчен зиратларның жирләү зонасында бирелә торган жир кишәрлекләре;

- кабер өстендәге корылмалар (кабер ташлары) - жирләү урыннарында урнаштырыла торган истәлек корылмалары;

-ялгыз каберлекләр - вафат булган (үлгән), хатыны, якын туганнары, башка туганнары яисә вафат булган затның законлы вәкиле булмаган, шулай ук шәхесләре Эчке эшләр органнары тарафыннан билгеләнмәгән мәетләрне (үлгән) жирләү өчен

жәмәгать зиратлары территориясендә бирелә торған жирләу урыннары;

-туганнар каберләре - үлгөн ир яисә хатынның яқын туганын шул ук жир кишәрлекендә жирләүне гарантияләу өчен жәмәгать зиратлары территориясендә түләүсез нигездә бирелә торған жирләу урыннары;

-Гайлә (нәсел) каберлекләре - өч һәм аннан да күбрәк үлгөн яқын туганнарны, башка туганнарны күмү өчен жәмәгать зиратларында түләүле нигездә (туган булган затларны күмү урынын исәпкә алып) бирелә торған жирләу урыннары;

- гайлә әгъзалары-туганлық (милек) белән бәйле затлар, бергә яшәүче һәм уртак хужалық алып баручы;

- ирекле күмү өчен ябық зиратлар - күмү зонасында күмү урыннары бирү өчен буш жир кишәрлекләре булмаган зиратлар;

-санитар-яклау зонасы - күмү урыннарының чикләрен мәжбүри рәвештә маxус мәгълүмат билгеләре белән торак төзелештән, ландшафт-реакцион зонадан, ял зонасыннан һәм башка объектлардан аерып торучы зона;

- элек мәет жирләнгән урынга кабат мәет жирләу - мәетне элек туганнары жирләнгән урында билгеләнгән тәртиптә жирләу.

2нче бүлек. ЖИРЛӘҮНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУ ГАРАНТИЯЛӘРЕ

Статья 2. Жирләу буенча хезмәтләрнең гарантияләнгән исемлеге

1. Мәет жирләу бурычын үз өстенә алган ир яисә хатын, яқын туганнарына, башка туганнарына, үлгөн кешенең законлы вәкиленә яисә башка затка (алга таба - вафат булганны күмү бурычын үз өстенә алган зат) жирләу буенча киләсе бушлай хезмәтләр исемлеге нигезендә жирләу гарантияләнә:

1) жирләу өчен кирәклө документларны рәсмиләштерү (жирләнү турында таныклык һәм номер бирү);

2) жирләу өчен кирәклө табут һәм башка әйберләрне (кижे-мамык түкима белән тышланган табут, такталар, кием комплекты, киже-мамык түкима) бирү һәм китерү;

хатыны, яқын туганнары, башка туганнары яки законлы вәкиле булмаган мәетнен жәсәден төрү;

3) мәрхүмнен жәсәден (жәсәд өлешиләрен) илту, ритуаль билгеләнештәге әйберләрне китерү буенча транспорт хезмәтләре күрсәтү;

4) жирләу (каберне казу һәм көрәк белән күмү, кремацияләу һәм мәетнен яндырылганнын соң көле салынган савытны бирү);

5) Жирләу тәртибе турында язмаларны теркәп бару.

2. Жирләу буенча хезмәтләрнең гарантияләнгән исемлеген күрсәтү жирләу эше

белән шөгыльләнүче махсус хезмәт, юридик һәм физик затлар тарафыннан гариза нигезендә башкарыла.

Бу максатларда түбәндәге документлар бирелә:

- түләүсез нигездә жирләү буенча хезмәтләрнең гарантияле исемлеген күрсәту турында ирекле рәвештә гариза;

- үлем турында медицина таныклығы.

3. Үлгән кешене күмү бурычын үз өстенә алган зат ЗАГС органнарында мөстәкыйль рәвештә үлем турында таныклық рәсмиләштергән булса, жирләүгә социаль пособие түләү өчен вәкаләтле органга пособиеләр түләү буенча түбәндәге документларны тапшыра:

- вафат булу турында таныклық күчермәсе белән төп нәсхәсе белән чагыштыру өчен;

- вафат булу турында белешмә.

4. Жирләү буенча иренә, якын туганнарына, башка туганнарына, законлы вәкиленә яки башка затка күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфаты түбәндәге таләпләргә туры килергә тиеш: үлгән кешене жирләү мәсьәләләре буенча махсус хезмәт тарафыннан жирләү эшен башкару бурычын үз өстенә алган бүтән затка жирләү буенча курсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфаты түбәндәге таләпләргә туры килергә тиеш:

-жирләү өчен кирәклे документларны рәсмиләштерү (вафат булу турында медицина белешмәсе, вафат булу турында таныклық, Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының ЗАГС бүлеге тарафыннан бирелгән таныклық) тиешле органнарга мөрәҗәгать иткән көннән бер тәүлек эчендә;

-жирләүне оештыруга һәм үткәргә заказны кабул итү, ул мәрхүм мәетенең кайсы моргта урнашуын, жирләү датасын һәм вакытын, матәм процессы маршрутын, кием-салым құләмен, мәрхүмнен буй озынлығын, автокатафалк хезмәтенә заказны рәсмиләштерүне үз эченә ала;

- тышкы һәм эчке яктан тукыма белән тышланган агач табут бирү;

- күмү өчен кирәкле предметларны бирү;

- табутны һәм кирәкле әйберләрне төяү-бушату эшләрен дә кертеп бер адреска китерү;

- гәүдәне табутка салу;

- жәсәдне салынган табутны зиратка һәм алга таба күмү урынына илтү;

-кабер казу урынын билгеләүне, қышкы чорда күмү урыннарын кардан чистартуны, кулдан көрәк белән кабер казуны, кабернең тәбен чистартуны, кабер стенасын кулдан чистартуны үз эченә алган кабер урнаштыру;

-автокатафалктан табутны алып, күмү урынына илтеп кую, матем йоласын үткөрүне көтү, табут капкачын ябу, кабергө табутны төшерү (көл белән урнаны төшерү), табутны туфрак белән күмү, кабер ёстендәге туфракны тигезләп өөп кую;

- язулы ритуаль теркәү билгесен (фамилиясе, исеме, атасының исеме, туган һәм һәм үлгән көне) кабергө беркетү һәм урнаштыру.

5. Дин буенча гражданнары күму белән бәйле ритуаль хезмәт күрсәтүләрнең сыйфаты һәм женаза ритуалы предметлары санитария нормаларына һәм кагыйдәләренә, техник шартларга һәм башка хокукый актларга туры килергә тиеш, алар гамәлдәге законнар нигезендә ритуаль хезмәтләр күрсәту өлкәсендә хезмәт күрсәтүләргә һәм продукциягә мәжбүри таләпләр билгели, шулай ук дин тоту кагыйдәләренә һәм тәртибенә, туганнарының теләкләрен исәпкә алып, туры килергә тиеш.

6. Мәет жирләү буенча хезмәтләр күрсәтүнен гарантияләнгән исемлеге нигезендә күрсәтелә торган хезмәтләр бәясе, әлеге статьяның 1 өлешендәге 1 пунктында күрсәтелгән күрсәткечләрдән тыш, Россия Пенсия фондының Татарстан Республикасы Нурлат районындағы клиент хезмәте (булеге хокукларында), Россия Федерациясе Социаль иминият фонды булеге белән килештереп, жирле үзидарә органы тарафыннан билгеләнә.

7. Жирләү буенча хезмәт күрсәтүләрнең гарантияләнгән исемлеге нигезендә бирелә торган хезмәтләрнең 5нче пунктта күрсәтелгән хакы қуләме, инфляция (куллану бәяләре) дәрәҗәсен исәпкә алып, тиешле финанс елына Татарстан Республикасы бюджеты турында Татарстан Республикасы Законы нигезендә ел саен индексацияләнергә тиеш.

8. Вакытлыча эшкә сәләтсезлек очрагына һәм үлем көненә мәжбүри социаль иминиятләштерелергә тиешле һәм ана булу сәбәпле мәжбүри социаль иминиятләштерелергә тиешле вафат булган пенсионерларны жирләү өчен хезмәт күрсәтүләрнең гарантияләнгән исемлеге нигезендә күрсәтелә торган хезмәтләр хакының жирләү эше мәсьәләләре буенча Россия Федерациясе Пенсия фонды, федераль бюджет, Россия Федерациясе Социаль иминият фонды, Татарстан Республикасы бюджеты акчалары исәбеннән түләү тәртибе һәм қуләме; вакытлыча эшкә яраксызлық очрагына һәм мәжбүри социаль иминиятләштерелергә тиешле булмаган затларны жирләүгә һәм мәшгульлек хезмәте органнары тәкъдиме буенча вакытыннан алда пенсия рәсмиләштергән пенсионерлар (тиешле пенсия алу хокукуын бирә торган яшькә житкәнче, пенсионерның үлеме вакытыннан алда пенсия алган чорга житкән очракта)үлеменә бәйле рәвештә мәжбүри социаль иминиятләштерелергә тиешле үлгәннәрне жирләүгә; вакытлыча эшкә яраксызлық очрагына һәм үлем көненә бәйле рәвештә мәжбүри социаль иминиятләштерелергә тиешле үлгән гражданнары һәм вакытлыча эшкә яраксызлық очрагына һәм күрсәтелгән гайлә өгъзаларының үлеменә бәйле рәвештә мәжбүри социаль иминиятләнергә тиешле гражданнарың балигъ булмаган гайлә өгъзаларын жирләүгә бәйле рәвештә аның вафат булган гайлә өгъзаларын жирләүгә бәйле рәвештә; әгәр вакытлыча эшкә яраксызлық очрагына һәм ана булуга бәйле рәвештә мәжбүри социаль иминиятләштерелергә тиеш булмаган һәм пенсионер булмаган очракта, шулай ук үле бала туган очракта, йөклелекнән 154 көне үткәннән соң, Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән срокларда башкарыла.

9. Фома авыл жирлеге территорииясендә урнашкан жирләү эше мәсьәләләре

буенча маxсус билгеләнгән хезмәт, жирләу буенча бушлай күрсәтелә торган хезмәтләрнең гарантияләнгән исемлеге турында (hәр хезмәтнең бәясен күрсәтеп), түләүсез нигездә хезмәт күрсәтүнен гарантияләнгән исемлеген күрсәту өчен кирәклे документлар исемлеге турында мәгълүмат (адреслар hәм телефоннар белән) рәсмиләштерү урыннарында урнаштыру, шулай ук жирләу hәм жирләу эше өлкәсендә вәкаләтле башкарма орган турында мәгълүмат (адресларын hәм телефоннарын күрсәтеп) сәламәтлек саклау учреждениеләре hәм ЗАГС органнары тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Статья 3. Вафат булучыны күму гарантияләре, ире, якын туганнары, башка туганнары яки үлгән кешенең законлы вәкиле булмаган, шулай ук вафат булучының шәхесе ачыкланмаган кешене күму гарантияләре

1. Вафат булганнары, хатынын, якын туганнарын, башка туганнарын, башка туганнарын яки үлгән кешенең законлы вәкилен күму буенча яисә аларны күму мәмкинләгә булмаганда, шулай ук жирләу бурычын үз өстенә алган башка затлар булмаганда hәм шәхесе ачыкланмаган үлүчеләрне күму буенча хезмәтләрнең гарантияләнгән исемлеге:

- 1) күму өчен кирәкле документларны рәсмиләштерү,
- 2) жәсәдне төрү,
- 3) табутны бирү hәм китерү,
- 4) үлгән кешенең жәсәден зиратка илту,
- 5) жирләу: кабер казу hәм жирләу буенча хезмәтләр күрсәту,
- 6) күму ритуаль теркәү билгесен урнаштыру.

2. Туганнасыз, соралмаган hәм танылмаган үлгән кешеләрне күму хезмәтләре түләүсез нигездә женаза эше мәсьәләләре буенча маxсуслаштырылган хезмәтләр булып чыга.

3. Туганнасыз, соралмаган hәм танылмаган вафат булган кешеләрне күму хезмәтләренең бәясе әлеге Нигезләмәнең 2 нче маддәсенең 7нче өлеше нигезендә билгеләнә.

4. Танылмаган үлгән кешеләрне күму хокук саклау органнары ризалыгы белән билгеләнгән вакытта гамәлгә ашырыла.

Статья 4. Мәет жирләүгә социаль пособие

1. Мәетне күму бурычын үз өстенә алган затлар акчалары исәбеннән башкарылган очракта, күрсәтелгән затларга Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән күләмдә күмүгә социаль пособие түләнә.

2. Мәет жирләүгә яисә бер мәртәбә матди ярдәм күрсәтүгә социаль пособие билгеләу hәм түләү тәртибе Россия Федерациясе законнары белән билгеләнә.

Знче бүлек. ЖИРЛӘҮ ЭШЕ НИГЕЗЛӘРЕ

Статья 5. Жирләү һәм жирләү эше өлкәсендә кулланыла торган мәлкәт

1. Жирләү һәм жирләү эше өлкәсендә кулланыла торган мәлкәт белән идәрә итү, файдалану һәм эш итү Россия Федерациясе законнары һәм муниципаль хокукий актлар нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Зиратлар урнашкан жир кишәрлекләре жир законнары нигезендә дайми (сроксыз) файдалануга бирелә.

Статья 6. Жирләү һәм күмү эше өлкәсендә жирле үзидарәнен вәкаләтле органы

1. Фома авыл жирлегендә жирләү һәм күмү эше өлкәсендә жирле үзидарәнен вәкаләтле органы булып Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районнының "Фома авыл жирлеге" муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты тора.

2. Жирләү һәм күмү эше өлкәсендә жирле үзидарәнен вәкаләтле органы карамагына түбәндәгеләр керә:

1) жирлек территориясендә ритуаль хезмәт күрсәтүләрне оештыру һәм күмү урыннарын карап totу;

2) жирлек территориясендә жирләү урыннарын булдыру һәм оештыру, зиратны ябу, зиратны күмү урыннарын күчерү (табигый бәла-казалар куркынычы янаган очракта) турында карар кабул итү;

3) жирләү һәм күмү эше өлкәсендә муниципаль программалар кабул итү һәм гамәлгә ашыру;

4) кануннар һәм әлеге Нигезләмә нигезендә жирләү урыннарын урнаштыру өчен жир кишәрлекләре бирү;

5) санитария һәм экология таләпләре бозылганда, күмү урынында эшчәнлекне туктатып тору яисә туктату, жибәрелгән хокук бозуларны бетерү буенча чаралар күрү;

6) жирләү буенча хезмәтләрнең гарантияләнгән исемлеге нигезендә күрсәтелә торган хезмәтләргә (тарифларга) бәяләрне раслау;

7) күмү урыннары зурлыгын билгеләү буенча тәкъдимнәр әзерләү;

8) зиратларны карап totу һәм зиярәт кылу кагыйдәләрен билгеләү;

9) гайлә (нәсел каберлекләре) күмелүләре реестрын формалаштыру һәм алып бару, муниципаль зиратларда гайлә (нәсел каберлекләре) күмү өчен урын бирү яки бирүдән баш тарту турында карар кабул итү;

10) жирле үзидарә органы карамагындагы зиратлар территориясендә башкарылган жирләүләрнең барлық төрләрен исәпкә алуны, шулай ук аларны инвентаризацияләүне алып бару;

11) гамәлдәге законнарда каралган башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру.

3. "Фома авыл жирлеге" муниципаль берәмлеге башкарма комитеты жирләү эше мәсьәләләре буенча бурычлар йөкләнүче маxсус хезмәт төзи.

Статья 7. Жирләү эше мәсьәләләре буенча төзелгән маxсус хезмәт

Күмү эше мәсьәләләре буенча маxсус хезмәткә түбәндәге бурычлар йөкләнә:

1) жирләү хезмәтләренең гарантияләнгән исемлеге нигезендә күрсәтелә торган хезмәтләр күрсәту;

2) үлгән, хатыны, якын туганнары, башка туганнары булмаган, үлгән кешенең законлы вәкилен, шулай ук сорая булмаган һәм танылмаган үлгәннәрне күмү буенча хезмәтләр күрсәту.

Статья 8. Күмү хезмәтләре

Әлеге Нигезләмә максатларында жирләү хезмәтләренә жирләү буенча хезмәтләр күрсәтүнең гарантияләнгән исемлегендә каралган хезмәтләр керә.

Статья 9. Моргка үлгәннәрне илту белән бәйле төп мәсьәләләр

1. Вафат булучының жәсәден, күтәреп кую - бушату эшләрен дә кертеп, моргка илту медицина учреждениеләре хисабына гамәлгә ашырыла.

2. Мәрхүм, хатыны, якын туганнары, башка туганнары булмаган йә суд-медицина экспертизасы (тикшеренү) һәм патологик-анатомик яру (медицина учреждениеләрендә вафат булғаннан тыш) житештерү өчен үлгән затның законлы вәкилен ачыклау яисә булған урыннан мәетнең жәсәден төяү-бушату эшләрен дә кертеп, моргка кучерү Россия Федерациясе законнары нигезендә әлеге төр хезмәт күрсәтуләргә муниципаль контракт (килешү) төзеген юридик затлар яисә индивидуаль эшкуарлар тарафыннан Фома авыл жирлеге бюджеты акчалары исәбеннән гамәлгә ашырыла.

3. Әлеге статьяның 1 һәм 2 өлешләрендә каралмаган очракларда вафат булғаннарны транспортировкалау үлгән кешене (яисә башка кызықсынучы затларны) күмүне үз өстенә алган зат акчалары исәбеннән юридик затлар яисә индивидуаль эшкуарлар тарафыннан гамәлгә ашырыла.

4нче бүлек. ЖИРЛӘҮ УРЫННАРЫ

Статья 10. Зиратлар

1. Муниципаль берәмлек территориясендә урнашкан барлык зиратларны исәпкә алуны жирләү һәм жирләү эше өлкәсендә жирле үзидарәнең вәкаләтле органы билгеләнгән тәртиптә алып бара.

2. Ирекле жирләү өчен ябык булған зиратларда санитар-эпидемиологик кагыйдәләр һәм нормалар үтәлгән килеш (алга таба - санитария кагыйдәләре) бары тик жирле үзидарә органының ирекле жирләү өчен зиратны ябу турындағы хокукий

акты үз көченә кергәнчे бирелгән туганлық, гайлә (нәсел қаберлекләре), мактаулы күмү территориясендә генә жирләнә.

3. Зиратлар территориясендә аларның максатчан билгеләнеше белән туры килми торган нинди дә булса эшкуарлык эшчәнлеге алып бару тыела.

Статья 11. Зиратларны қарап тоту һәм зиярәт қылу қагыйдәләре

1. Жирле үзидарә органы қарамагындағы зиратларны қарап тоту һәм зиярәт қылу қагыйдәләре жирләү һәм күмү эше өлкәсендә жирле үзидарәнең вәкаләтле органы тарафыннан билгеләнә.

2. Зират территориясендә юл хәрәкәте иминлеге турында Россия Федерациясе законнарын үтәп, транспорт чарапары өчен бушлай машина кую урыны каралырга тиеш.

3. Жирләү урыннарын чәчәкләр, матурлау материаллары белән сату итү шуши максатлар өчен жирле үзидарәнең жирләү һәм күмү эше өлкәсендәге вәкаләтле органы үз компетенциясе чикләрендә бирелгән урыннарда гына гамәлгә ашырыла.

5нче бүлек. КҮМЕЛҮ УРЫННАРЫ

Статья 12. Күмелү урыннары һәм аларның төрләре

1. Өлеге Нигезләмә максатларында күмү урыннары түбәндәгә төрләргә бүленә: ялтыз, туганлық, гайлә (нәсел), мактаулы.

Жирләү һәм жирләү эше өлкәсендә жирле үзидарә органы жирле үзидарә органы қарамагындағы зиратлар территориясендә житештерелгән барлык қаберлекләрне исәпкә алып бара, шулай ук аларны өч елга бер тапкыр инвентарьлаштыру үткәрә.

2. Жәмәгать зиратлары территориясендә хәрби қаберлекләр (хәрби участоклар) һәм бер диндә вафат булган кешеләрне жирләү өчен аерым жир участоклары (зоналар) каралырга мөмкин.

3. Жәмәгать зиратлары территориясендә, халықның радиацион куркынычсызлығы өлкәсендә Россия Федерациясе законнарын һәм санитар қагыйдәләрне үтәп, югары радиоактив фонына ия булган мәетләрне жирләү өчен аерым жир кишәрлекләре (зоналар) каралырга мөмкин.

4. Жирләү һәм жирләү эше өлкәсендә жирле үзидарәнең вәкаләтле органы тарафыннан, Россия Федерациясе законнары һәм өлеге Нигезләмә таләпләрен үтәп, зиратлар территориясендә житештерелгән қаберлекләргә инвентаризация үткәру тәртибе билгеләнә.

5. Россия Федерациясе законнары һәм өлеге Нигезләмә нигезендә бирелгән жирләү урыннары мәжбүри рәвештә, шул исәптән күрсәтелгән урыннарда тәзекләндерелмәгән (ташландык) қаберлекләр булгандан да, тартып алынмый.

6. Жирләү урыннары зиратның билгеләнгән планировкасы нигезендә бирелә.

Күрше участоклар арасында ара-0,5 м, рәтләре арасында -0,75 м..

7. Зиратның билгеләнгән планировкасын бозып, зиратларны, шул исәптән күмелгән урыннар арасында, юл кырыйларында һәм санитар-саклау зонасы чикләрендә күмү урыннары урнаштыру рәхсәт ителми.

Статья 13. Ялғыз каберлекләр

1. Жирләү һәм жирләү эше өлкәсендә вәкаләтле орган тарафыннан жирләү эшләре мәсьәләләре буенча махсус хезмәткә ялғыз күмү урыны бирү туринда гариза белән мөрәжәгать иткән көнне жирләү һәм жирләү эшләре буенча вәкаләтле орган тарафыннан жирләү урыннары бирелә. Гаризага үлем туринда таныклыкның күчермәсе (чагыштыру өчен төп нөсхә күшымтасы белән) теркәлә. Ялғыз каберлекләр өчен урыннар билгеләнмәгән мәетләрне жирләү өчен бирелә икән, гаризага өстәмә рәвештә эчке эшләр органнарының курсәтелгән мәетләрне күмүгә ризалыгын раслаучы документ күчермәсе (чагыштыру өчен төп нөсхә күшымтасы белән) теркәлә.

2. Ялғыз күмелү өчен күләме 5 кв. метрдан артмаска тиеш ($2,5 \text{ м} * 2,0 \text{ м}$).

Бер тирәнлектә бер урында жирләү саны -1.

3. Жирләү һәм жирләү эше өлкәсендә жирле үзидарәнен вәкаләтле органы ялғыз күмелү өчен урыннар биргәндә, ялғыз жирләү туринда таныклык әлеге статьяның 4 өлешендә билгеләнгән очраклардан тыш бирелми.

4. Якын туганнары, башка туганнары барлыкка килгән очракта, аларның язмача мөрәжәгате һәм туганлык мөнәсәбәтләрен раслаучы документлар нигезендә жирләү һәм жирләү эше өлкәсендә жирле үзидарәнен вәкаләтле органы тарафыннан жирләү туринда таныклык бирелә.

Статья 14. Туганнар каберлеге

1. Туганнар каберлеге өчен урыннар жирләү һәм жирләү эше өлкәсендә вәкаләтле жирле үзидарә органы тарафыннан жирләү һәм жирләү эше өлкәсендә вафат булган, жирләү эше мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган хезмәтне яисә башка хужалык итүче субъектны жирләү өчен урын бирү туринда гариза белән жирләү бурычын үз өстенә алган зат мөрәжәгать иткән көнне түләүсез бирелә. Гаризага үлем туринда таныклыкның күчермәсе (чагыштыру өчен Төп нөсхә күшымтасы белән), туфрак күмелгәндә, гаризага өстәмә рәвештә кремация туринда белешмә күчермәсе (чагыштыру өчен төп нөсхәне теркәү белән) теркәлә.

2. Туганнар каберлегенең күләме 10 кв. метрдан артмаска тиеш ($2,5 \text{ м} * 4\text{м}$).

Бер тирәнлектә бер урында жирләү саны -2

3. Жирләү һәм жирләү эше өлкәсендә жирле үзидарә органнары тарафыннан туганнар каберлеге өчен урын биргәндә туган жирләү туринда таныклык бирелә.

Статья 15. Гайлә (нәсел) каберләре

1. Гайлә (нәсел) каберләре өчен күмү урыннары хәзер жирләр өчен дә һәм киләчәктә күмүләргә дә бирелә.

2. Зират территориясендә гайлә (нәсел) каберләре күмү зонасының мәйданы зираттагы күмү зонасының гомуми мәйданының өчтән береннән артмаска тиеш.

3. Жирләу һәм күмү эше өлкәсендә жирле үзидарәнең вәкаләтле органы жирле үзидарә органы карамагындагы зиратлар территориясендә гайлә (нәсел) күмү урыны бирү яисә бирүдән баш тарту турында карап кабул итә, гайлә (нәсел) каберләренең реестрын төзи һәм алышп бара.

4. Жирләу һәм жирләу эше өлкәсендә жирле үзидарәнең вәкаләтле органына гайлә (нәсел) каберләренә жирләу өчен урын бирү мәсьәләсен хәл итү өчен түбәндәгे документлар тапшырыла:

1) гайлә (нәсел) каберләренә жирләу өчен урын бирү туринда гариза;

2) паспорт яисә мәрәжәгать итүченең шәхесен таныклаучы башка документ күчермәсе, чагыштыру өчен төп нөсхәне теркәү белән;

3) ике һәм аннан күбрәк янын туганнарының (башка туганнарының) булуын раслаучы документлар күчермәләре, төп нөсхәсе белән чагыштыру өчен теркәлә.

Әлеге Нигезләмәдә каралмаган башка документларны бирүне таләп итү рәхсәт ителми.

Барлық тапшырылган документлар да мәрәжәгать итүчегә шуши статьяда күрсәтелгән документларны тапшырган көнне аларны кабул итү датасы туринда тамга белән тапшырыла торган опись буенча кабул ителә.

Жирләу һәм күмү эше өлкәсендә жирле үзидарәнең вәкаләтле органы бирелгән документларны исәпкә алуны һәм саклауны тәэммин итә.

6. Гайлә (нәсел) жирләу урыны киләчәккә күмелгән очракта, гайлә (ыруглык) күмү өчен урын бирү яисә аны тәкъдим итүдән баш тарту турындағы карап гариза барлық кирәклө документлар белән алышнан көннән алышп ундүрт календарь көннән артмаган срокта кабул ителә.

Әгәр жирләу хәзерге вакытта гамәлгә ашырылырга тиеш булса, гайлә (нәсел) күмү өчен урын бирү яисә аны бирүдән баш тарту туринда карап мәрәжәгать итүче тарафыннан жирләу өлкәсендә жирле үзидарәнең вәкаләтле органына (күмү көненә кадәр бер көннән дә соңға калмыйча) үлем туринда медицина таныклығы яисә ЗАГС органнары тарафыннан бирелгән үлем туринда таныклық бирү көнендә, шулай ук әлеге статьяның 5 өлешендә күрсәтелгән документларны бирү көнендә кабул ителә.

7. Гайлә (нәсел) күмү урыны зурлығы 12 кв. метрдан артык була алмый (туганнар кабере өчен бушлай урынны исәпкә алышп).

8. Гайлә (нәсел) каберенә күмелү турындағы таныклыкта түбәндәгеләр күрсәтелә: гайлә (нәсел) каберлеге өчен урын бирелгән зиратның исеме; гайлә (нәсел) каберлеге зурлығы, зиратта урнашу урыны (квартал, сектор, участок номеры); гайлә (нәсел) каберенә жирләнүе теркәлгән затның фамилиясе, исеме, атасының исеме, шулай ук законнар нигезендә башка белешмәләр.

Гайлә (нәсел) күмү урыны туринда мәгълүмат жирле үзидарәнең жирләу һәм

күму эше өлкәсендәге вәкаләтле органы тарафыннан гайлә (нәсел) күму реестрына ул бирелгән көннән алып өч эш көне эчендә кертелә.

Статья 16. Мактаулы күму урынына күму

1. Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы, Нурлат муниципаль районы, Фома авыл жирлеге алдыңдагы казанышлары булган вафат булган гражданнар истәлеген мәңгеләштерү максатларында жәмәгать зиратлары территорияндә жирләү һәм күму эше өлкәсендәге вәкаләтле жирле үзидарә органы каары нигезендә мактаулы күму өчен аерым жир кишәрлекләре (зоналар) каралган булырга мөмкин.

2. Мактаулы күму урыннары - күмелгән урыннар (кагыйдә буларак, уңайлы якын килүләре һәм яхши күзәтүләре булган зиратның төп аллеясе буйлап урнашкан) жирле үзидарәнең вәкаләтле органы тарафыннан, кызыксынучы затлар яисә оешмаларның үтенечнамәсе буенча түләүсез нигездә жирләү өлкәсендә, Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы, Нурлат муниципаль районы, Фома авыл жирлеге белән тиешле казанышларын нигезләгендә һәм раслаганда, вафат булган хатынының, туганнарының, башка туганнарының яисә законлы вәкиленең яисә законлы вәкиленең вафат булган хатынының яисә туганнарының теләген башка тэрле белдерүләре булмаганда бирелә.

3. Мактаулы күмелү урыны зурлығы - 6 кв. м мәйданлы участок.

4. Жирләү һәм күму эше өлкәсендә жирле үзидарәнең вәкаләтле органы тарафыннан мактаулы жирләү урыны бирелгәндә мактаулы күмелү түрүнда таныклык бирелә.

Статья 17. Бер урынга икенче кат күму

1. Туганлық, гайлә (нәсел) каберлеге, мактаулы урында жирләү өчен түбәндәгे документлар тапшырыла:

1) жирләү түрүнда гариза;

2) күмелү түрүнда тиешле таныклык;

3) мөрәжәгать итүченең шәхесен таныклаучы паспорт яисә чагыштыру өчен төп нөсхәне теркәү белән башка документ;

4) жирләү урыны теркәлгән затның нотариаль таныкланган ризалыгы (мөрәжәгать итүче әлеге урын теркәлгән зат булмаган очракта);

5) үлем түрүнда таныклык күчермәсе белән төп нөсхәне чагыштыру өчен теркәп бири.

Мөрәжәгать итүчедә күрсәтелгән документларның күчермәләре булмаган очракта, аларны әзерләү аның компетенциясе нигезендә жирләү һәм жирләү эше өлкәсендә жирле үзидарәнең вәкаләтле органы хезмәткәрләре тарафыннан тәэммин ителә.

Әлеге Нигезләмәдә каралмаган башка документларны тапшыруны таләп итү

рөхсәт ителми.

Статья 18. Күмелгән урыннарын теркәү (яңадан теркәү)

1. Жирле үзидарә органы карамагындагы зират территориясендә житештерелгән һәм күмү жирле үзидарәнең жирләү һәм күмү эше өлкәсендәге вәкаләтле органы тарафыннан күмүләрне теркәү кенәгәсендә теркәлә. Күмүне теркәү турындагы язма күмү турында таныклыкка кертелә.

Күмү урыннарын теркәү кенәгәсендә күмүләрне теркәү һәм күмү турында таныклыклар бири өчен түләү алынмый.

2. Күмү урыннарын һәм күмү турында таныклыкларны теркәү кенәгәләре күмү һәм күмү эше өлкәсендә вәкаләтле орган тарафыннан раслана.

Күләмнәрне теркәү китапларын алып бару тәртибе жирләү һәм күмү эше өлкәсендә вәкаләтле орган тарафыннан билгеләнә.

Жирләүләрне теркәү кенәгәләрен саклауны Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районнының "Фома авыл жирлеге" муниципаль берәмлеге башкарма комитеты тикшереп тора.

3. Күмүне теркәү китаплары катый хисап документлары булып тора һәм дайими саклау эшләренә керә.

Күрсәтелгән китаплар жирләү һәм күмү эше өлкәсендә вәкаләтле орган билгеләгән тәртиптә жирле үзидарәнең вәкаләтле органы тарафыннан муниципаль архивка дайими саклауга тапшырыла.

4. Башка затларга күмүне яңадан теркәү гариза бири характерында һәм, яңадан теркәлү сәбәпләрен күрсәтеп, гариза нигезендә мөрәжәгать иткән көнне жирләү һәм күмү эше өлкәсендә жирле үзидарәнең вәкаләтле органы тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Гайлә (нәсел) каберлегенә қумүгә карата яңадан теркәлу якын туганнар исеменә һәм башка туганнарга башкарыла, ә андыйлар булмаганда - башка затларга.

5. Жирләү һәм жирләү эше өлкәсендә жирле үзидарә органы тарафыннан жирләүләрне яңадан теркәгәндә каберлекләрне теркәү кенәгәсенә һәм жирләү турындагы таныклыкка тиешле үзгәрешләр кертелә.

Каберлекләрне теркәү кенәгәсенә һәм күмелү турындагы таныклыкка үзгәрешләр керткән өчен түләү алынмый.

6. Гайлә (нәсел) күмелүләрен яңадан теркәү турында мәгълүмат яңадан теркәү уздырылганнан соң өч эш көне эчендә жирләү һәм жирләү эше өлкәсендә жирле үзидарә органы тарафыннан гайлә (нәсел) күмелүләре реестрына кертелә.

Статья 19. Кабер өстендейге корылмалар (кабер ташлары), аларны теркәү

1. Жирләү һәм жирләү эше өлкәсендә жирле үзидарәнең вәкаләтле органы кабер өстендейге корылмаларның (каберлекләрнен) биеклеге буенча чикләүләр

билгеләргә хокуклы.

Кабер өстендәге корылмалар (кабер ташлары) түбәндәгедә билгеләнгән биеклектән дә зуррак булалмый:

- һәйкәлләр-2 м дан да биек түгел;
- чардуганнар-1,2 м дан биек түгел түгел.

2. Жирләү һәм жирләү эше өлкәсендә һәр кабер корылмасын (кабер ташын) урнаштыру һәм алыштыру эшләре жирле үзидарәнең вәкаләтле органы тарафыннан башкарыла, бу хакта кабер өстендәге корылмаларны (каберлекләрне) теркәү кенәгәсендә һәм жирләү турындағы танықлыкта тиешле язма әшләнә.

Кабер өстендәге корылмаларны (кабер ташларын) теркәү кенәгәсендә кабер өстендәге корылмаларны (кабер ташларын) урнаштыруны һәм алыштыруны теркәү һәм жирләү турындағы танықлыкта тиешле язма кертү өчен түләү алынмый.

3. Кабер өстендәге корылмаларны урнаштыру һәм алыштыру эшләре күмелү урыны теркәлгән зат яки аның вәкиле тарафыннан паспорт яки шәхесне раслаучы башка документ, жирләү турында танықлык, шулай ук кабер өсте корылмасын әзерләү (алу) турында документ күрсәтелгәндә башкарыла.

4. Кабер өстендәге корылмаларны (кабер ташларын) теркәү китаплары катый хисап документлары булып тора һәм жирле үзидарәнең жирләү һәм күмү эше өлкәсендәге вәкаләтле органында дайими сакланырга тиеш.

5. Кабер өстендәге корылмаларны (кабер ташларын) теркәү китабы үрнәге, аны алып бару һәм дайими саклау өчен әзерләү тәртибе жирләү һәм күмү эше өлкәсендә жирлекнән вәкаләтле органы тарафыннан билгеләнә.

Статья 20. Зиратларны карап тотуга санитар һәм экологик таләпләр

1. Зиратларда эшчәнлек санитария һәм экология таләпләрен һәм жирләү урыннарын карап тоту кагыйдәләре нигезендә жирлек администрациясе билгели.

2. Жирләү урыннарының торышын санитар-эпидемиологик құзәтү һәм экологик контроль кулланучылар хокукларын яклау һәм кеше иминлеге өлкәсендә құзәтчелек буенча федераль хезмәтнең Татарстан Республикасы буенча идарәсе тарафыннан гамәлгә ашырыла.

3. Мәет жирләү урынын карап тотуга санитария һәм экология таләпләре бозылганда, жирлек администрациясе күмү урынында эшчәнлекне тұктатып торырга яисә тұктатырга һәм булған хокук бозуларны бетерү һәм кеше сәламәтлегенә жирләү урынының тискәре йогынтысын бетерү, шулай ук жирләүнен яңа урынын булдыру чарапарын құрергә тиеш.

4. Жирләгәндә кулланыла торған предметлар һәм жиһазлар (табутлар, урналар, веноклар, бәлзәм савытлары) санитар-эпидемиологик таләпләргә һәм әйләнә-тирә мохитне саклау өлкәсендәге таләпләргә туры килергә тиеш.

6нчы бүлек. ЙОМГАКЛАУ НИГЕЗЛӘМӘЛӘРЕ

Статья 21. Нигезләмәне үтәмәгән өчен жаваплылык

1. Әлеге Нигезләмәне бозуга юл куйган затлар гамәлдәге законнар нигезендә жаваплы булалар.

Статья 22. Йомгаклау нигезләмәләре

1. Әлеге муниципаль норматив хокукый акт аны халыкка житкергән мизгелдән үз көченә керә.